

Η ανέφικτη τριάδα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Πολιτικής

Απόστολος Φασσιανός

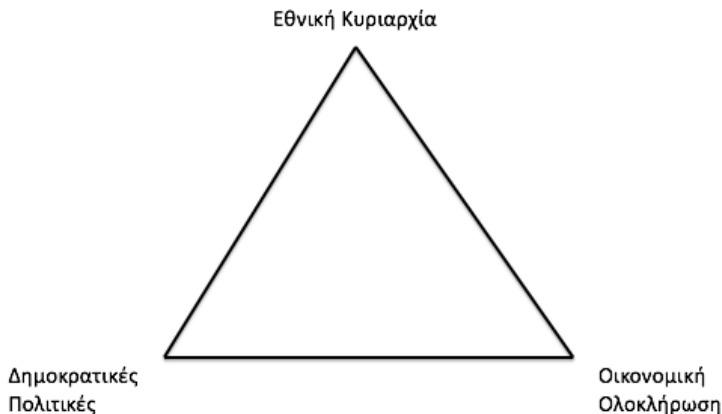
Department of Economics
University of Limerick

3ο Ετήσιο Συνέδριο του Παρατηρητηρίου για την Κρίση, ΕΛΙΑΜΕΠ
16 Δεκεμβρίου 2015

- Εισαγωγή
- Η ανέφικτη τριάδα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας
- Η Χρυσή Εποχή του Καπιταλισμού στην Ευρώπη
- Η Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, ο Νεοφιλελευθερισμός και το Έλλειμμα Δημοκρατίας
- Η Κρίση Χρέους: Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση και Δημοσιονομική Ενοποίηση ή Αποσάρθρωση της Ευρωζώνης
- Συμπερασματικά

Η ανέφικτη τριάδα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας

- Η ανέφικτη τριάδα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας (Dani Rodrik, 2000; 2010)

Η ανέφικτη τριάδα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας

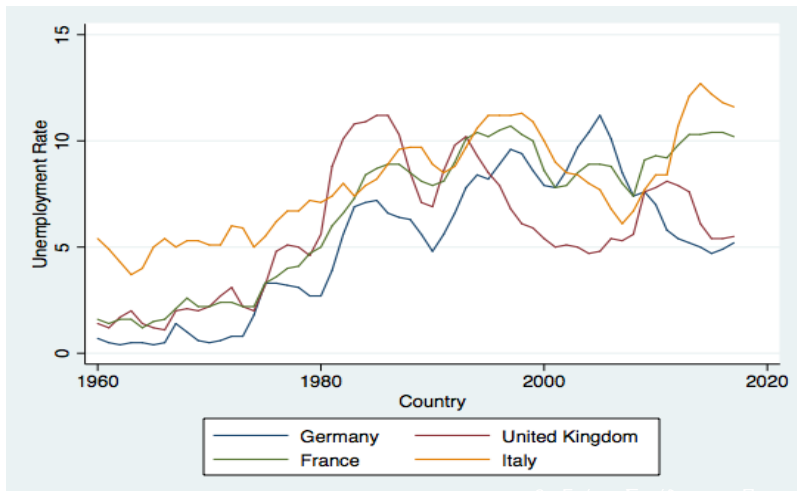
- Δύο από τις εξής πολιτικές επιλογές μπορούν να εφαρμοστούν: υπέρμετρη παγκοσμιοποίηση, δημοκρατικές πολιτικές, και εθνική κυριαρχία. Η τρίτη πρέπει να θυσιαστεί.
- Ο συμβιβασμός του Bretton Woods: Μετριασμένη οικονομική ολοκλήρωση, προκειμένου να καταστούν βιώσιμες οι δημοκρατικές πολιτικές και ισχυρή η εθνική κυριαρχία
- Golden Straitjacket: Προώθηση της οικονομικής ολοκλήρωσης και διατήρηση της εθνικής κυριαρχίας. Περιορισμός των δημοκρατικών πολιτικών, προκειμένου να διατηρηθεί ένα ελκυστικό οικονομικό περιβάλλον προς τις διεθνείς αγορές.
- Παγκόσμια Διακυβέρνηση: Μεταβίβαση της εξουσίας από τα έθνη κράτη στις υπερεθνικές, νομοθετικές, εκτελεστικές και δικαστικές αρχές με παράλληλη ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η ανέφικτη τριάδα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας

- Θεωρητικό σχήμα: είναι αδύνατον να περιγράψει τις πολύπλοκες πολιτικοοικονομικές επιλογές των κυβερνήσεων στο έπακρο.
- Στοιχεία που ανήκουν και στις τρεις πιθανές πολιτικές επιλογές να αλληλοεπικαλύπτονται, τόσο κατά τη σύγχρονη ιστορία των ευρωπαϊκών κρατών όσο και στις σημερινές προκλήσεις της διεθνούς διακυβέρνησης.
- Ερμηνεύουμε τα Ιστορικά μονοπάτια που διάνυσαν τα κράτη της Ευρώπης μέσα από το πρίσμα των πολιτικών και οικονομικών τους επιλογών μεταπολεμικά

Η Χρυσή εποχή του Καπιταλισμού στην Ευρώπη

- Η ανεργία έφτασε σε επίπεδα πλήρους απασχόλησης ενώ το πραγματικό εισόδημα μεγεθύνθηκε δύο φορές ταχύτερα από οποιαδήποτε άλλη ιστορική περίοδο

Διεθνές Θεσμικό Πλαίσιο

- Συμβιβασμός του Bretton Woods
- Ισχυρά ρυθμισμένο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα υπό την αιγίδα των ΗΠΑ
- Σύστημα σταθερών ισοτιμιών συνδεδεμένων σφιχτά με την τιμή του χρυσού
- Διεθνή μέτρα με στόχο την προώθηση του εμπορίου, GATT
- Ρύθμιση των ροών κεφαλαίου με τη χρήση (capital controls).

Εθνικό Θεσμικό Πλαίσιο

- καμπύλη Philips
- Συμβιβασμός μεταξύ καπιταλιστών, εργατών και κρατικής πολιτικής (Eichengreen, 1997)
- Αποδοχή μετριοπαθών μισθολογικών αυξήσεων παραγωγής με αντάλλαγμα υψηλότερες εγχώριες επενδύσεις από τους εφοδοτές

Εδραιωμένος Φιλελευθερισμός

“Εδραιωμένος Φιλελευθερισμός”: πρώτη μορφή φεντεραλισμού με κρατικές πολιτικές βασισμένες σε ισχυρές κεντρικές επιρροές.
(Ruggie, 1982)

Το τέλος της Χρυσής Εποχής και η άνοδος του Νεοφιλευθερισμού στην Ευρώπη

- Πετρελαϊκή κρίση του 1973
- Στασιμοπληθωρισμός
- 'Ευρωσκλήρωση': Η εκτεταμένη εφαρμογή κανονιστικών και θεσμικών περιορισμών, σε συνδυασμό με την παρουσία υπερβολικά γενναιόδωρων συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας υπονομεύουν την αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς και κατά συνέπεια την συνολική απόδοση της οικονομίας (Giersch, 1985)
- Ριζικές Μεταρρυθμίσεις
- Αποκρατικοποιήσεις, απελευθέρωση της αγοράς εργασίας, απορύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα

Εμβάθυνση της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης

- Ισχυροποίηση και συγκρότηση ανεξάρτητων υπερεθνικών θεσμικών οντοτήτων
- Ευρωπαϊκή Κοινότητα: περιορισμός των εμποδίων στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές ώστε να υπάρξει συγχώνευση των εθνικών αγορών σε μια ενιαία αγορά, η οποία να πλησιάζει όσο γίνεται τις συνθήκες μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς
- Συνθήκη του Μάαστριχτ
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
- Σαφή βήματα προς την ενίσχυση της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και της οικοδόμησης ενός συστήματος φεντεραλισμού

- Θετική vs Αρνητική Ολοκλήρωση (Scharpf, 1996)
- Η πρόοδος στον περιορισμό των εμποδίων στο εμπόριο και των στρεβλώσεων της αγοράς είναι μεγαλύτερη από τη δημιουργία εναρμονισμένων οικονομικών πολιτικών μεταξύ των κρατών μελών
- Κόστος: η κοινωνική πολιτική και η δημοκρατία
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: ο πιο αδύναμος από τους τέσσερις κυριότερους ευρωπαϊκούς θεσμούς
- Δημοσιονομική πολιτική: κριτήρια Μάαστριχτ
- Ανεξάρτητες αρχές: περιορισμένος δημοκρατικός έλεγχος και λογοδοσία

The “Golden Straitjacket”

“Χρυσό Κορσές”: το ενδεδειγμένο ένδυμα νεοφιλελεύθερων πολιτικών που αναγκάζεται να υιοθετήσει μία χώρα προκειμένου να επιβιώσει στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία (Friedman, 1999)

Η Κρίση Χρέους στην Ευρωζώνη

- Περιφέρεια της Ευρωζώνης: αδυναμία παροχής κοινωνικών πολιτικών σε εφάμιλλα επίπεδα με αυτά των κρατών της Βορείου Ευρώπης ενώ έχασαν το προνόμιο άσκησης νομισματικής πολιτικής
- Χαμηλά Επιτόκια, Υψηλός δανεισμός
- Παραλληλισμός μεταξύ του υπέρογκου δανεισμού του δημόσιου με τον πληθωρισμό πληθωρισμός κατά τη Χρυσή Εποχή (Streeck, 2011)
- Στην περίπτωση της Ελλάδας, το συμβιβαστικό αυτό ρόλο τον έπαιξε το λεγόμενο “πελατειακό κράτος” (Tsakalotos, 2011)
- Μεγάλα δημόσια ελλείμματα, χρέη και χαμηλή διεθνής ανταγωνιστικότητα
- Παγκόσμια Χρηματοπιστωτική κρίση του 2008
- Αδυναμία δανεισμού από τις διεθνείς αγορές
- Κρίση Χρέους

Διαχείριση της Κρίσης Χρέους στην Ευρωζώνη

- Προσφυγή στην βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμούς στήριξης υπό αυστηρούς όρους
- Σύνολο μεταρρυθμίσεων που έπρεπε να προωθηθούν για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας και την ενίσχυση της παραγωγικότητας στις οικονομίες αυτές.
- Αποκρατικοποιήσεις στρατηγικών περιουσιακών στοιχείων, απελευθέρωση των εσωτερικών αγορών, μείωση κατώτατου μισθού, συρρίκνωση των δημοσίων δαπανών.
- “Χρυσός Κορσές”

Δημοκρατική Νομιμοποίηση κατά την αντιμετώπιση της Κρίσης

- Η διαχείριση της Ευρωπαϊκής κρίσης πραγματοποιείται από την Ε.Επιτ., την ΕΚΤ, και το ΔΝΤ, θεσμικά όργανα αποστειρωμένα από συμμετοχικές και δημοκρατικές διαδικασίες.
- Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι μηδαμινός
- Οι διαπραγματεύσεις με τους θεσμούς είναι αδιαφανείς
- ΕΚΤ ασκεί μεροληπτική νομισματικής πολιτικής με κερδισμένους τα ισχυρά κράτη της Ευρωζώνης, καθώς τοποθετεί την αντιμετώπιση του πληθωρισμού ως ζήτημα ύψιστης κυριότητας εν αντιθέσει με αυτό της υπέρμετρης ανεργίας στις χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας (Krugman, 2011)
- Δημοψήφισμα, Ελλάδα 2015

Δημοκρατική Νομιμοποίηση κατά την αντιμετώπιση της Κρίσης

- Άνοδος Ευρωσκεπτικισμού
- Ολοένα και μεγαλύτερα τμήματα πληθυσμών εκφράζουν τις αμφιβολίες τους ή ακόμη και την πλήρη αντίθεση τους στις αρχές και στον τρόπο λειτουργίας της ενωμένης Ευρώπης.
- Pew Research Centre Δειγματοληψία: σε δείγμα πολιτών των κρατών- μελών της ΕΕ, η χώρα με την μεγαλύτερη πλειοψηφία των πολιτών που θεωρούν πως η χώρα τους έχει ευνοηθεί από την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση είναι οι Γερμανοί (με ποσοστό 59%). Απεναντίας, οι Έλληνες στη συντριπτική πλειοψηφία τους (70%) θεωρούν πως η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έπληξε τη χώρα τους.

“Εκτελεστικός φεντεραλισμός” (Habermas, 2011)

“Παρά την παραχώρηση εξουσιών από τα κράτη- μέλη στο κοινοτικό επίπεδο, ο πολιτικός έλεγχος βρίσκεται στα χέρια των κρατών-πιστωτών, ενώ ασκείται παράλληλα επιτήρηση μέσω αποπολιτικοποιημένων διαδικασιών και τεχνοκρατικών οργάνων”

- Εάν η δημοκρατία είναι μία ελκυστική προοπτική, τα κράτη-μέλη της ΕΕ καλούνται να επιλέξουν μεταξύ της περαιτέρω προώθησης της “θετικής ολοκλήρωσης” στην Ευρώπη, είτε να θυσιάσουν την οικονομική ολοκλήρωση και να επιστρέψουν στο καθεστώς εθνικής νομισματικής πολιτικής.
- Δημοκρατική Διακυβέρνηση και περισσότερη εμβάθυνση της ολοκλήρωσης
- Αποσάρθρωση Ευρωζώνης

Δημοκρατικός Φεντεραλισμός

- Στροφή προς θεμελίωση μίας ουσιαστικής οικονομικής διακυβέρνησης με ξεκάθαρη δημοκρατική εντολή σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που να διατηρεί την πολιτική ευθύνη για την επιλογή των οικονομικών μέτρων και των αποτελεσμάτων τους (Crum, 2013)
- Εκλογή προέδρου και υπουργού οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που να συνδυάζει τις αρμοδιότητες του παρόντος προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
- Διασφάλιση τη δημοκρατικής νομιμοποίησης των οικονομικών πολιτικών στην ΕΕ
- Προώθηση του δημοσίου διαλόγου και αίσθηση λογοδοσίας και συμμετοχής στους πολίτες της Ευρώπης (Crum, 2013)
- Δημοσιονομική Ενοποίηση - θωράκιση της νομισματικής ένωσης

Ευχαριστώ Πολύ